

Реформування економіки : регіональні аспекти

УДК 334.716.658.153:65.011.44

С.О. Іщук

Моделі інтегрального оцінювання результатів фінансово-господарської діяльності промислових підприємств регіону

Обґрунтовані теоретико-методичні рекомендації щодо визначення моделей фінансування поточних активів і показників результату фінансово-господарської діяльності промислових підприємств. Проведені апробаційні розрахунки на підставі даних балансової звітності підприємств машинобудівної, металообробної та харчової промисловості Волинської області.

Ключові слова: промислові підприємства, поточні активи, власні оборотні засоби, результати фінансово-господарської діяльності.

Виходячи із загальних критеріїв господарювання в умовах ринкової конкуренції господарська діяльність будь-якого підприємства оцінюється крізь призму досягнення ним максимальних фінансових результатів і стабільних позицій на ринку. Водночас фінансова діяльність, тобто управління фінансовими ресурсами підприємств, розглядається крізь призму оптимізації виробництва, пошуку найприбутковіших сфер підприємництва, раціонального маневрування грошовими потоками. А відтак, адекватна оцінка та аналіз фінансової і господарської діяльності (як двох невід'ємних взаємодоповнюючих складових) є тим необхідним інструментарієм, за допомогою якого можна визначити реальний стан вітчизняних промислових підприємств і розробити ефективну стратегію їх подальшого розвитку.

Висвітленню окреслених питань, розгляду їх важливості не лише для господарської практики на регіональному рівні, але й для економічної системи країни загалом, їх вирішенню присвячені праці відомих фахівців [2, 4, 5]. Зокрема розробкою концептуальних засад формування і реалізації фінансової політики підприємств займалися вчені Інституту регіональних досліджень НАН України [3]. Однак актуальними залишаються завдання, вирішення яких перебуває у площині вдосконалення управління активами і пасивами промислових підприємств регіону.

Джерелами фінансування (покриття) поточних активів будь-якого підприємства є або його власні кошти, тобто довготермінові пасиви, або короткотермінова кредиторська заборгованість. Залежно від співвідношень між цими джерелами, у теорії фінансового менеджменту виділені чотири основні моделі (або стратегії) фінансування поточної діяльності підприємства: *ідеальна, агресивна, консервативна і компромісна* [2, с. 275]. Вибір тієї чи іншої моделі базується на економічній сутності категорій «поточні активи» і «поточні зобов'язання» та їх взаємній відповідності, а відтак, – зводиться до визначення частки власних коштів підприємства у фінансуванні його поточних активів.

«Ідеальна» модель фінансування поточної діяльності підприємства передбачає, що поточні активи за обсягами практично збігаються із короткотерміновими

© С.О. Іщук, 2008.

зобов'язаннями, тобто власні оборотні засоби підприємства майже (або взагалі) відсутні. Із позиції ліквідності «ідеальна» модель фінансування є сумнівною, оскільки за несприятливих умов (до прикладу, одночасної вимоги всіх кредиторів повернути борги) підприємство може опинитися в ситуації, коли для покриття поточної кредиторської заборгованості воно буде змушене реалізувати частину своїх основних засобів [3, с. 103; рис. 2.8]. Однак із позиції нарощування прибутковості підприємства ця модель є досить ефективною [3, с. 104; рис. 2.9].

Різниця між трьома іншими моделями фінансового управління підприємством полягає у виборі джерел фінансування змінної частки його поточних активів. Зокрема «агресивна» модель фінансування означає, що довготермінові пасиви є джерелами покриття необоротних активів і постійної частки поточних активів, тобто того їх мінімуму, який необхідний підприємству для здійснення виробничо-господарської діяльності. Натомість «консервативна» модель фінансування передбачає, що і постійна, і змінна частки поточних активів підприємства покриваються довготерміновими пасивами, тобто короткотермівової кредиторської заборгованості немає взагалі, а відтак, – немає і ризику втрати ліквідності.

Вітчизняна господарська практика підтверджує необхідність виділення ще однієї – п'ятої – моделі фінансування, яку вважаємо за доцільне назвати *ризикованою*, оскільки вона передбачає переважання поточних зобов'язань підприємства над його поточними активами. А тому пропонуємо визначати вид моделі фінансування поточної діяльності виходячи з частки власних оборотних

коштів підприємства (V_o) у формуванні джерел покриття його оборотних активів (A_o), за такою схемою:

консервативна модель	$V_o/A_o \geq 0,8;$
компромісна модель	$0,4 \leq V_o/A_o < 0,8;$
агресивна модель	$0,1 \leq V_o/A_o < 0,4;$
ідеальна модель	$0 < V_o/A_o > 0,1;$
ризикована модель	$V_o/A_o = 0.$

Як свідчать результати розрахунків, проведених нами на підставі даних балансової звітності найпотужніших підприємств машинобудування, металообробки і харчової промисловості Волинської області (табл. 1), для об'єктів дослідження характерними є всі п'ять описаних моделей фінансування поточних активів. Однак якщо серед підприємств, які спеціалізуються на машинобудуванні та металообробці, переважає «компромісна» модель фінансування, то серед підприємств, що займаються переробкою сільгоспсировини, переважає «ризикована» модель фінансування їх поточної діяльності. Така ситуація пояснюється особливостями ринків збуту продукції, а також відмінностями в технологічних процесах, передусім у тривалості виробничих циклів, які на підприємствах машинобудування і металообробки є значно тривалішими, порівняно з підприємствами, що займаються переробкою сільгоспсировини.

Загалом визначальний вплив на обсяги власних оборотних засобів підприємства (величина яких і визначає модель фінансування поточних активів) мають такі показники:

- *тривалість операційного (або виробничо-реалізаційного) циклу*: що швидше сировина і матеріали перетворюються у готову продукцію, тим меншою є іммобілізація грошових коштів у товарно-матеріальних запасах;
- *темпи росту виробництва*: оскільки обсяги власних оборотних засобів впливають безпосередньо з обсягів обороту (або обсягів реалізованої

Таблиця 1

Моделі фінансування поточної діяльності промислових підприємств
Волинської області у 2006 р.

Підприємства	Показники			Модель фінансування
	A_o	V_o	V_o/A_o	
<i>Машинобудування і металообробка</i>				
ВАТ «Волиньвтормет»	2280,1	1576,2	0,691	Компромісна
ВАТ «Електротермометрія»	20299,1	10719,2	0,528	Компромісна
ВАТ «ЕНКО»	7846,4	3480,9	0,444	Компромісна
ВАТ «Ковельсьільмаш»	39316,5	16461,9	0,419	Компромісна
ВАТ «ЛуАЗ»	1059162,0	336554,0	0,318	Агресивна
ВАТ «Луцький підшипниковий завод»	83586,9	2472,4	0,030	Ідеальна
ВАТ «Нововолинський ливарний завод»	6060,6	306,8	0,051	Ідеальна
<i>Переробка сільгоспсировини</i>				
ВАТ «Володимирцукор»	84146,6	–	0	Ризикована
ВАТ «Гнідавський цукровий завод»	90731,4	66143,8	0,729	Компромісна
ВАТ «Горохівський цукровий завод»	24603,7	–	0	Ризикована
ВАТ «Ковельмолоко»	66552,8	–	0	Ризикована
ВАТ «Ковельський хлібокомбінат»	3732,5	965,5	0,259	Агресивна
ВАТ «Нововолинський хлібозавод»	3941,5	3652,9	0,927	Консервативна
ВАТ «Рожищенський сирзавод»	14274,8	528,7	0,037	Ідеальна
ВАТ «Хліб»	6024,3	–	0	Ризикована

- продукції), то і величина їх змінюється пропорційно до динаміки обороту;
- *частка доданої вартості в реалізованій продукції*: що менша додана вартість, тим більшою мірою «кредит» постачальників може компенсувати дебіторську заборгованість підприємства.

Розроблені нами теоретико-методичні рекомендації щодо визначення тривалості операційного циклу детально висвітлені в [1], а тому зупинимося на дослідженні двох інших (темів росту виробництва і частки доданої вартості в продукції) чинників впливу на величину власних оборотних засобів промислових підприємств. Для цього розрахуємо індекси росту власних оборотних засобів і обсягів реалізації продукції, а також частку доданої вартості (відношення величини доданої вартості до виручки від реалізації продукції) для промислових об'єктів Волинської області.

Як свідчать результати розрахунків (табл. 2), обсяги власних оборотних засобів підприємств, як правило, корелюють із динамікою обороту. Що стосується доданої вартості, то парадокс полягає в тому, що за стабільно високої її частки в реалізованій продукції і, відповідно, невисокого ступеня залежності від сировинно-матеріальних ресурсів,

Таблиця 2

Динаміка показників власних оборотних засобів, обсягів реалізації і частки доданої вартості у продукції промислових підприємств Волинської області

Показники	Роки		
	2004	2005	2006
ВАТ «Волиньвормет»			
Індекси росту власних оборотних засобів	1,702	0,894	1,006
Індекси росту обсягів реалізації продукції	1,473	0,977	1,253
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	72,98	71,97	68,06
ВАТ «Електротермометрія»			
Індекси росту власних оборотних засобів	1,068	0,815	1,753
Індекси росту обсягів реалізації продукції	1,215	1,027	1,108
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	65,73	66,93	65,03
ВАТ «ЕНКО»			
Індекси росту власних оборотних засобів	0,933	2,564	0,799
Індекси росту обсягів реалізації продукції	1,997	2,007	1,176
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	56,84	52,77	36,67
ВАТ «Ковельсільмаш»			
Індекси росту власних оборотних засобів	1,335	1,193	1,264
Індекси росту обсягів реалізації продукції	1,810	1,139	1,030
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	51,91	47,46	41,03
ВАТ «ЛуАЗ»			
Індекси росту власних оборотних засобів	1,185	2,086	0,908
Індекси росту обсягів реалізації продукції	3,001	1,328	1,961
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	19,28	52,91	44,80
ВАТ «Луцький підшипниковий завод»			
Індекси росту власних оборотних засобів	1,346	1,561	0,099
Індекси росту обсягів реалізації продукції	1,395	1,136	1,083
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	47,75	39,06	36,55
ВАТ «Нововолинський ливарний завод»			
Індекси росту власних оборотних засобів	2,578	0,248	0,822
Індекси росту обсягів реалізації продукції	2,162	0,978	1,077
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	45,87	38,55	46,72
*ВАТ «Володимирцукор»			
Індекси росту обсягів реалізації продукції	0,901	1,702	1,698
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	66,77	42,21	36,35
*ВАТ «Гнідавський цукровий завод»			
Індекси росту обсягів реалізації продукції	0,811	0,946	1,490
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	64,59	52,22	60,03
*ВАТ «Горохівський цукровий завод»			
Індекси росту обсягів реалізації продукції	0,676	1,004	1,660
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	70,02	27,80	52,14

Продовження табл.2

Показники	Роки		
	2004	2005	2006
*ВАТ «Ковельмолоко»			
Індекси росту обсягів реалізації продукції	1,853	1,321	1,007
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	41,39	41,93	34,26
ВАТ «Ковельський хлібокомбінат»			
Індекси росту власних оборотних засобів	2,869	1,480	0,830
Індекси росту обсягів реалізації продукції	1,279	0,960	1,121
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	29,89	36,43	46,64
ВАТ «Нововолинський хлібозавод»			
Індекси росту власних оборотних засобів	1,499	1,180	1,133
Індекси росту обсягів реалізації продукції	1,252	1,026	1,097
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	60,51	64,30	64,60
*ВАТ «Рожищенський сирзавод»			
Індекси росту обсягів реалізації продукції	1,647	1,589	1,021
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	36,36	36,77	39,32
*ВАТ «Хліб»			
Індекси росту обсягів реалізації продукції	1,147	0,983	1,160
Частка доданої вартості у виручці від реалізації, %	45,77	52,91	51,83

Примітка. Зірочкою в таблиці позначені підприємства, в яких були відсутні власні оборотні засоби протягом всього аналізованого періоду (ВАТ «Володимирцукор», ВАТ «Горохівський цукровий завод», ВАТ «Ковельмолоко», ВАТ «Хліб») або до 2006 р. (ВАТ «Гнідавський цукровий завод», ВАТ «Рожищенський сирзавод»).

підприємствам для нарощування виробництва доводиться збільшувати обсяги власних оборотних засобів (ВАТ «Нововолинський хлібозавод», ВАТ «Електротермометрія», ВАТ «Волиньвирмет»). І навпаки, підприємства, на яких спостерігаються тенденції до зниження частки доданої вартості в їх продукції (ВАТ «Володимирцукор», ВАТ «Ковельмолоко», ВАТ «ЕНКО»), скорочують власні оборотні засоби.

Ефективність фінансово-господарської діяльності промислових підприємств у підсумку характеризується трьома показниками інтегрального типу, які узагальнюють широке коло первинних оціночних показників за ступенем важливості їх впливу на складові ефективності виробництва, тобто результати і витрати. До інтегральних показників належать: результат господарської діяльності, результат фінансової діяльності і результат фінансово-господарської діяльності (який є сумою двох попередніх показників) підприємства:

$$R_h = (C - W) - V'_0 - I + L,$$

$$R_f = Z - Y - D + E - M + F - K,$$

$$R_{fh} = R_h + R_f$$

де R_h, R_f, R_{fh}	– відповідно результати господарської, фінансової і фінансово-господарської діяльності підприємства за рік;
C	– додана вартість, створена за рік;
W	– усі витрати на оплату праці і пов'язані з нею платежі;
V_o'	– зміна суми власних оборотних засобів підприємства за рік;
I	– виробничі інвестиції;
L	– ліквідаційна вартість реалізованого майна;
Z	– зміна суми залучених коштів;
Y	– податок на прибуток;
D	– сума виплачених дивідендів;
E	– кошти, отримані від емісії цінних паперів;
M	– відрахування від прибутку підприємств;
F	– доходи від інших довготермінових вкладень;
K	– кошти, вкладені у статутні фонди інших підприємств.

Показник результату господарської діяльності (*РГД*) підприємства можна трактувати як «грошові кошти, отримані від операційної діяльності». Цей показник характеризує рівень ліквідності підприємства внаслідок здійснення повного комплексу операцій, які належать до звичайної для цього підприємства виробничо-господарської діяльності. Позитивне значення *РГД* відкриває перед підприємством можливість для впровадження нової техніки і технологій. Реальними можуть стати також плани інвестування коштів у інші види і сфери діяльності, тобто диверсифікація.

Показник результату фінансової діяльності (*РФД*) відображає фінансові (не-господарські, невиробничі) операції підприємства і характеризує його фінансову політику: у разі залучення коштів *РФД* має позитивне значення, а без залучення – негативне. Різко негативне значення *РФД* можна компенсувати лише виразно позитивним значенням *РГД*.

Оптимального значення результату фінансово-господарської діяльності (*РФГД*) як суми *РГД* і *РФД* промислового підприємству досягти важко та й не завжди доцільно, оскільки необхідно шукати оптимальні співвідношення між цими показниками у межах потенційного ризику, причому не утримувати за будь-яку ціну знайдену рівновагу, а постійно регулювати невірноважений стан навколо точки рівноваги. Водночас, маневруючи результатом господарської діяльності, результатом фінансової діяльності та результатом фінансово-господарської діяльності, можна спрогнозувати «критичний шлях» підприємства на найближчі роки і обрати стратегію його подальшого розвитку, визначивши при цьому допустимі межі ризику, який супроводжує діяльність цього підприємства в конкурентному ринковому середовищі.

Для оцінки стану і перспектив розвитку промислових підприємств регіону (Волинської області) обираємо матрицю, рекомендовану французькими вченими і практиками Ж. Франшоном та І. Романе [5, с. 109], попередньо видозмінивши її, відповідно до вітчизняних господарських реалій (рис. 1).

Як видно з рисунка 1, умовна діагональ АВ проводить межу між двома основними зонами матриці: над діагоналлю – зона позитивних значень аналітичних показників (квадрати 9, 8, 7, 6, 4), а під діагоналлю – зона від'ємних значень аналітичних показників (квадрати 6а, 4а, 3, 2, 1). У позиції відносної рівноваги перебуває квадрат 5.

A	РФД<0	РФД≈0	РФД>0
РГД>0	<p>6 РФГД≥0</p> <p>ба РФГД≤0</p>	<p>8 РФГД≥0</p>	<p>9 РФГД>0</p>
РГД≈0	<p>3 РФГД≤0</p>	<p>5 РФГД≈0</p>	<p>7 РФГД≥0</p>
РГД<0	<p>1 РФГД<0</p>	<p>2 РФГД≤0</p>	<p>4 РФГД≥0</p> <p>4а РФГД≤0</p>

B

Рис. 1. Матриця оцінки стану і перспектив розвитку промислових підприємств

Модифікація матриці полягає передусім у виділенні в квадратах 4 і 6 альтернативних варіантів – 4а та 6а, які різняться за співвідношеннями між РГД та РФД. Загалом співвідношення між цими показниками (переважання РГД над РФД і навпаки) є визначальними при оцінці тенденцій до переміщення підприємства в інші квадрати матриці. А визначення квадрата матриці, в якому перебуває підприємство, дає можливість спрогнозувати результати його фінансово-господарської діяльності в коротко – та середньостроковій перспективі, а відтак, – обґрунтувати рекомендації щодо покращення поточного стану підприємства шляхом його переходу у вищий квадрат матриці.

Як засвідчили результати проведених розрахунків (табл. 3), дванадцять із п'ятнадцяти досліджуваних підприємств перебувають у 9-му (найвищому) квадраті матриці, і лише ВАТ «Ковельський хлібокомбінат» та ВАТ «Нововолинський хлібозавод» – у 6-му квадраті, а ВАТ «Гнідавський цукровий завод» – у квадраті 6а.

Отримані результати дають підстави для оптимізму щодо подальшого розвитку промислового виробництва в регіоні. Однак за тенденції зниження показників результату фінансової діяльності (скороченні запозичень) ВАТ «Ковельсьільмаш» і ВАТ «Рожищенський сирзавод» можуть переміститися у квадрат 8. Натомість ВАТ «Луцький підшипниковий завод», ВАТ «Володимирцукор» і ВАТ «Горохівський

Таблиця 3

Результати фінансово-господарської діяльності промислових підприємств
Волинської області, отримані у 2006 році

Підприємства	Показники, тис. грн.			Квадрат матриці
	РГД	РФД	РФГД	
<i>Машинобудування і металообробка</i>				
ВАТ «Волиньвтормет»	1366,2	318,4	1684,6	9-ий
ВАТ «Електротермометрія»	3757,2	661,7	4418,9	9-ий
ВАТ «ЕНКО»	2505,2	3968,5	6473,7	9-ий
ВАТ «Ковельсьільмаш»	9970,3	882,2	10852,5	9-ий
ВАТ «ЛуАЗ»	305873,0	103102,0	408975,0	9-ий
ВАТ «Луцький підшипниковий завод»	6880,8	27126,5	34007,3	9-ий
ВАТ «Нововолинський ливарний завод»	2823,4	465,8	3289,2	9-ий
<i>Переробка сільгоспсировини</i>				
ВАТ «Володимирцукор»	7286,8	61445,2	68732,0	9-ий
ВАТ «Гнідавський цукровий завод»	22802,8	-57910,6	-35107,8	6а
ВАТ «Горохівський цукровий завод»	1404,2	7851,0	9255,2	9-ий
ВАТ «Ковельмолоко»	11460,1	31022,2	42482,3	9-ий
ВАТ «Ковельський хлібокомбінат»	2901,4	-611,7	2289,7	6-ий
ВАТ «Нововолинський хлібозавод»	2460,8	-358,0	2102,8	6-ий
ВАТ «Рожищенський сирзавод»	5813,6	589,2	6402,8	9-ий
ВАТ «Хліб»	7740,5	1417,2	9157,7	9-ий

цукровий завод» за умови подальшого зменшення результатів їх господарської діяльності ризикують опуститися у 7-й квадрат матриці.

Способи покращення показників результату фінансово-господарської діяльності полягають, з одного боку (для РГД), у збільшенні доходів промислових підприємств при зниженні їх операційних витрат, а з іншого (для РФД) – в оптимізації структури пасивів (співвідношень між залученими і власними коштами).

Обґрунтовані показники дозволяють здійснити інтегральну оцінку фінансово-господарської діяльності підприємств. А відтак, залежно від рівня досягнення кожного із цих трьох показників зокрема, організаційно-економічні рекомендації щодо вдосконалення управління промисловими підприємствами з метою їх ефективнішого поточного функціонування і забезпечення перспектив подальшого розвитку доцільно втілювати на практиці у три етапи.

Перший етап – реалізація заходів, спрямованих на підвищення рівня використання виробничо-фінансового потенціалу підприємств регіону без залучення додаткових інвестицій. У даному разі покращення результатів фінансово-господарської діяльності передбачається досягнути такими методами:

- зменшенням витрат виробництва та обігу внаслідок покращення організації відповідних процесів;
- проведенням гнучкої цінової політики з орієнтацією на споживачів;
- удосконаленням фінансової політики підприємств, тобто оптимізацією співвідношення між залученими і власними коштами в загальній сумі джерел їх фінансових ресурсів;

– підвищенням якості виробничого, фінансового та кадрового менеджменту.

Другий етап – це поступова і, водночас, цілеспрямована структурна реорганізація діяльності підприємств регіону, що передбачає проведення відповідних заходів за умови нагромадження значних сум власних (або частково залучених) коштів для їх реалізації, зокрема:

- підвищення коефіцієнта трансформації активів шляхом скорочення тривалості виробничого циклу внаслідок здійснення відповідних організаційно-технічних змін або впровадження технологічних інновацій;
- налагодження випуску нових видів продукції і вдосконалення освоєних (виробничі інновації);
- зміну коефіцієнта розподілу прибутку на користь виробництва.

Третій етап – це докорінна зміна промислового комплексу регіону загалом чи окремих його структурних складових шляхом втілення інноваційних проектів, що зазвичай вимагають великих інвестицій. Реалізація таких проектів передбачає проведення ефективної інвестиційної політики (зокрема регіональної) щодо розширеного відтворення виробничого потенціалу підприємств, передусім на інноваційній основі.

Послідовне втілення окреслених етапів дозволить якісно покращити використання виробничо-фінансових ресурсів на рівні підприємств регіону і, таким чином, досягнути належної конкурентоспроможності вітчизняного промислового виробництва (як безпосередньо виробників, так і продукції, що ними виготовляється) на внутрішньому і зовнішньому ринках, що, своєю чергою, є необхідною умовою для забезпечення повноцінної інтеграції України до європейського та світового економічного простору.

Список використаних джерел

1. Іщук С.О. Циклічність економічних процесів: моделювання операційного циклу // Регіональна економіка. – 2007. – № 3. – С. 211-218.
2. Ковалёв В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 506 с.
3. Принципи формування і механізми реалізації фінансової політики приватизованих підприємств: Монографія / Інститут регіональних досліджень НАН України; За наук. ред. д.е.н., проф. М.А. Козоріз. – Львів: ЛВІ НБУ, 2004. – 357 С.
4. Томас Р. Количественные методы анализа хозяйственной деятельности / Пер. с англ. – М.: Дело и сервис, 1999. – 432 с.
5. Стоянова Е.С. Финансовый менеджмент. – М.: Перспектива, 1993. – 260 с.

Ищук С.О. Модели интегрального оценивания результатов финансово-хозяйственной деятельности промышленных предприятий региона.

Обоснованы теоретико-методические рекомендации по определению моделей финансирования текущих активов и показателей результата финансово-хозяйственной деятельности промышленных предприятий. Проведены апробационные расчеты исходя из данных балансовой отчетности предприятий машиностроительной, металлообрабатывающей и пищевой промышленности Вольнской области.

Ключевые слова: промышленные предприятия, текущие активы, собственные оборотные средства, результаты финансово-хозяйственной деятельности.

Ishchuk S.O. Models for Integral Assessment of Financial and Economic Activity of Industrial Enterprises of the Region.

Theoretical and methodical recommendations for determination of the models of current assets financing and indices of the result of financial and business activity of industrial enterprises have been substantiated. Approbation calculations based on the data from financial statements of the companies of machine-building, metal-working and food industry of the Volynian region have been carried out.

Key words: industrial enterprises, current assets, personal circulating funds, results of financial and business activity.

Надійшло 11.02.2008 р.

УДК 338.45:332.1:339.5:339.564

В.О. Шевчук, Н.І. Черкас

Вплив динаміки промислового виробництва регіону та географії зовнішньої торгівлі на технологічний експорт

Проаналізовано процес географічної диверсифікації зовнішньої торгівлі України в контексті стимулювання технологічного експорту. Проведено оцінку динаміки промислового виробництва областей України та досліджено його вплив на структуру експорту. Обґрунтовано доцільність переорієнтації зовнішньої торгівлі України на ринки Східної Європи.

Ключові слова: географічна диверсифікація експорту, промислове виробництво регіону, технологічний експорт, метод найменших квадратів з фіксованими ефектами.

Вплив географічної орієнтації зовнішньої торгівлі на економічне зростання може виявлятися у широкому аналітичному діапазоні: залежність обсягів і структури торгівлі від відстані до країни-торговельного партнера, традиційні економічні та суспільно-політичні зв'язки, відкритість для інвестицій з певного регіону, інтенсивність науково-технічної співпраці тощо. На наш погляд, сучасний стан світової економіки відрізняється тим, що основним інструментальним чинником ефективності геоекономічного розвитку стає диверсифікація експорту на сучасній технологічній базі. Для України та інших країн з подібною структурою економіки, де переважають сировинні галузі, поступове ускладнення технологічної структури експорту є сприятливим для прискорення динаміки економічного зростання загалом та вирівнювання рівнів економічного розвитку окремих регіонів зокрема [1, с. 12]. Потужні експортоорієнтовані технологічні галузі є джерелами поширення нових технологій, прикладами раціональної організації бізнесу, використання ефективної маркетингової стратегії, так що механізм зовнішніх ринків здійснює позитивний вплив на всю економіку [2, с. 7-8].

На сьогодні актуальним залишається питання пріоритетної орієнтації вітчизняних експортерів на зовнішні ринки в контексті стимулювання

© В.О. Шевчук, Н.І. Черкас, 2008.